

عید بیعت با امام زمان عیدی برای بیعت شیعه با امامش

نگاهی نو به باطن بیعت حقیقی در عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف)

نهم ماه ربیع‌الاول سال‌روز امامت امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) است، که به عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) مشهور است. پس از شهادت امام عسکری (علیه‌السلام) امامت امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) آغاز شد و ایشان از نظرها غایب شدند. جشن گرفتن این روز سابقه‌ای طولانی دارد و به زمان پیامبر باز می‌گردد؛ پس از عید غدیر رسمی برقرار شد، که پس از شهادت هر کدام از ائمه شیعیان محرم و وفاداری که امام بعدی را می‌شناختند، به محضرشان رفته و انتصاب ایشان به مقام امامت را تبریک گفته و بیعت می‌کردند. در سیره‌ی علما و شیعیان هم شادی، جشن و تبلیغ در این روز مبارک وجود داشته است.

ضمن پرداختن به مسئله‌ی عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) پرسش‌های مهمی مطرح می‌شود:

- آیا هر بیعتی مفید و ثمربخش است؟
  - اهمیت و ضرورت بیعت شیعه با امامش چیست؟
  - ریشه‌ی رسم بیعت در تاریخ شیعه مربوط به چه اتفاقی می‌شود؟
  - آیا کیفیت و چگونگی بیعت شیعیان تأثیری در سرنوشت شیعه و امامانشان داشته است؟
- تمامی پیامبران آمدند تا مقدمه‌ی بعثت رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) شوند، تا پیامبر آخرالزمانی بیاید و حکومت الهی موعود را تشکیل دهد. پیامبر مبعوث شدند و ادامه‌ی نهضت‌شان را در معركة‌ی غدیر به امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) سپردند. مدتی نگذشت که رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) از دنیا رفتند و سقیفه برپا شد و بیعت‌های غدیر فراموش شدند.
- تشیع از سقیفه تا امروز قربانی بیعت‌های سطحی و ظاهری شیعیان شد. بیعت افرادی که چون معرفتی به مقام امام و جایگاه ایشان نداشتند و نمی‌دانستند هدف بیعتشان چیست، پوچ و توخالی لبیکی گفتند و با کوچک‌ترین ضربه فرو ریختند.

عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) معنایی فراتر از برگزاری جشن‌ها و تبریک‌های صرفاً زبانی دارد. این عید به نوعی عید بازگشت به خویشتن است؛ زیرا بیعت با امام یعنی برگشت به فطرت پاک الهی در وجود انسان که در طول عمرش تاریک و آلوده به ردایل و گناهان و زشتی‌ها شده است.

عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) همان مفهوم عید غدیر را برای مردم آخرالزمان دارد، که در دوران غیبت امامشان زندگی می‌کنند. به شرط آن که بتوانند اولویت‌ها، انتخاب‌ها، ارتباطات و افکارشان را با مقیاس و میزان‌های مورد تأیید امامشان تطبیق دهند و به آن عمل کنند.

این عید را در صورتی می‌توان جشن گرفت که بیعتی چنان حقیقی با امام زمان مان داشته باشیم که دیگر تمام توانایی‌ها، استعدادها، امکانات، جان، مال و دارایی‌مان را بی‌توجیه و بهانه به خدمت مقدمه‌سازی ظهور ایشان درآوریم. در این صورت است که ما هم در همان گروه «عبادی‌الصالحون»^۱ قرار خواهیم گرفت، که قرآن آنان را وارث زمین معرفی کرده است. در غیر این صورت اهل سپاه عمر سعدی هستیم که با توجیها، تشخیص‌ها، بهانه‌ها، سکوت و تنبلی‌هایشان عاشورایی برای امام زمان‌شان رقم زدند.

بررسی ریشه بیعت با امام در تورق تاریخ شیعه

اگر می‌خواهیم حقیقت عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) را بهتر بشناسیم و درک عمیق‌تری نسبت به آن پیدا کنیم، باید به تاریخ شیعه سفر کنیم و ریشه و سابقه بیعت را در تاریخ مرور کنیم.

رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به پیامبری مبعوث شدند و پس از رنج‌های بسیار توانستند حکومتی اسلامی تشکیل دهند. ایشان به خوبی می‌دانستند که تشکیل حکومت و قدرت سیاسی از ضروریات غیر قابل انکار دین است، پس با تمام توانشان به تبلیغ

^۱ وَ لَقَدْ كُنْتُمْ فِي الرُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنْ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ
«در «زبور» بعد از ذکر [تورات] نوشتیم: «بندگان شایسته‌ام وارث [حکومت] زمین خواهند شد»

اسلام پرداختند و به کمک اصحاب‌شان حکومت اسلامی را برای شروع هدایت انسان‌ها پایه‌ریزی کردند. اسلام امانتی بزرگ در دستان رسول بود و ایشان باید این امانت را سالم به مقصد می‌رساندند، پس واقعه غدیر را به دستور خدا برای تکمیل رسالتشان و ابلاغ پیام خدا به بشر برپا کردند.

غدیر نقطه عطف تاریخ شیعه است و تمام خیر و شر تشیع و پیروانش از نوع مواجهه افراد با این واقعه رقم می‌خورد. مسئله بیعت در مکتب شیعه هم به غدیر بازمی‌گردد. شیعه از آن روز در میدان امتحانی بزرگ قرار گرفت، که ملزم شد تا زمان برپایی حکومت جهانی موعود صداقت و وفای به عهدش را با بیعت با امام عصرش نشان دهد.

در هجدهم ذی‌الحجه سال دهم هجری رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) در مکانی به نام غدیر با حضور 120 هزار حاجی از بزرگ‌ترین خبر و بشارت عالم پرده برداشتند؛ مهم‌ترین پیغام خداوند و محکم‌ترین حکم پروردگار از زبان رسول به مردم ابلاغ شد و پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) جانشین خود را معرفی کردند. مردم خبر را شنیده و برای بیعت به سمت امیرالمؤمنین هجوم بردند و فریاد بِخِ بَخِ سردادند.

اما حدود یک سال بعد رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) از دنیا رفتند و مجلس نحس سقیفه بنی‌ساعده برگزار شد. بزرگان و مردم به جز چند نفر محدود بیعتشان در غدیر را فراموش کردند و امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) را 25 سال خانه‌نشین کردند. بذر خیانت به بیعت در این تاریخ کاشته شد و انسان در این تاریخ از تربیت الهی توسط امام معصوم محروم شد.

با اینکه بیعت با امام در واقعه غدیر کلید خورد، اما از آن روز به بعد تمام افراد در تمامی دوران‌ها با وفای به عهد و صداقت در بیعت با امامشان محکم می‌خورند و این آزمون همواره تا ظهور منجی موعود ادامه دارد. عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) روزی است که باید به یاد بیاوریم تمامی اهل بیت (علیهم‌السلام) به دنبال فراهم کردن زمینه‌های تشکیل حکومت الهی بوده و همواره در حال کادرسازی برای این هدف بوده‌اند. در عمر 250 ساله امامت این خاندان، هر کدام از ایشان بنا بر شرایط عصر خودشان برای این هدف تلاش کرده‌اند.

امام حسن (علیه‌السلام) برای رسیدن به این هدف صلح را اجباراً پذیرفتند و امام حسین (علیه‌السلام) قیام عاشورا را رقم زدند. امام سجاد (علیه‌السلام) طیبی شدند که اسلام و دل‌های مرده را با ادعیه و مناجات جان تازه بخشیدند. امام باقر و امام صادق (علیهم‌السلام) علوم

و دروس را به رگ‌های خشک شیعه تزریق کردند. امام کاظم و امام رضا (علیهم‌السلام) به تفهیم مقام امامت و جایگاه امام در جامعه پرداختند. امام جواد، امام هادی و امام عسکری (علیهم‌السلام) هم با ایجاد شبکه‌های وکالت به تربیت فقیه و عالم پرداختند و با شیوه تربیت تشکیلاتی‌شان جامعه را آماده عصر غیبت کردند. آنچه در تمام این دوران نقص داشت و همواره آسیب‌های جبران‌ناپذیری به اجرا و بنای تشکیل آن حکومت الهی موعود وارد می‌کرد، بیعت‌های بدون معرفت و دروغین مردم بود.

ضرورت بیعت شیعه با امامش چیست؟

از مبارک‌ترین اتفاقاتی که در عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) می‌تواند برای ما رخ دهد، این است که ما از حالت ظاهری و روتین همیشگی خارج شویم و نسبت به هدف و حقیقت این مسئله معرفت پیدا کنیم. گفتیم که تلاش‌های بی‌وقفه و خستگی‌ناپذیر تمامی اهل بیت برای تحقق هدف تشکیل حکومت الهی است و اگر تا کنون این اتفاق رخ نداده است، یعنی شرایطی که امام برای حکومت به آن نیازمند است، هنوز فراهم نشده و این مشکل در تمام دوران تاریخ شیعه وجود داشته است.

از سنت‌های پرتکرار قرآن این است که برای آن که رهبری بتواند باطل را نابود کند و حق را جای آن بنشانند، باید همراهی مردم را در کنار خود داشته باشد. این اتفاق به صورت ناگهانی و با امدادهای غیبی رخ نمی‌دهد؛ چون سنت خدا این است که مردم با اختیار و محبت قلبی خودشان به رهبری امام معصوم و مدیریت الهی تن بدهند. اگر قرار بود حکومت الهی با قدرت ماورایی و بالاتر از قدرت انسانی ایجاد شود، رشدی برای انسان رخ نمی‌داد، اما خداوند می‌خواهد انسان با میل و اختیار خود با امام عصرش بیعت کند و به او در این هدایت جهانی کمک کند. پس تا زمانی که شرایط تحقق این هدف توسط خود انسان‌ها فراهم نشود، ظهور به تعویق می‌افتد.

این روند روندی کاملاً منطقی است، که اراده حق طلبی از یک نقطه زمین شروع شود و به مرور قدرت بگیرد، تا بتواند حکومتی جهانی تشکیل بدهد. بسیار شنیده‌ایم که زمین به «عبادی‌الصالحون» ارث می‌رسد، در این رابطه دو سوال وجود دارد که به درک بهتر ما از موضوع کمک می‌کنند:

- ارث به چه کسی تعلق می‌گیرد؟
- عبادی‌الصالحون که قرار است وارث زمین شوند، چه کسانی هستند؟

ارث به معنای انتقال یک چیز مادی یا معنوی از یک شخص به شخصی دیگر است.

در قرآن کریم آمده که زمین به مستضعفین می‌رسد^۲. مستضعفین کسانی هستند که امکانات، استعدادها، بودجه‌ها و توان‌مندی‌هایشان توسط مستکبرین غصب شده و مورد ظلم واقع شده‌اند. برای این‌که این مستضعفین حاکم زمین شوند، باید کسی آنها را نجات دهد. این منجی هم یک‌باره و بدون مقدمه‌سازی و آمادگی نمی‌آید؛ بلکه بندگان صالح خدا باید آن قدر در ابعاد مختلف زندگی مثل ابعاد نظامی، سیاسی، اجتماعی، نظامی و فرهنگی قوی و قدرتمند باشند که توان زورآزمایی و مقابله با استکبار در همه ابعادش را داشته باشند.

صالحون یعنی کسانی که صلاحیت و لیاقت وراثت و حاکمیت زمین را دارند و با لبیک حقیقی با امامشان آینده جهان را تغییر خواهند داد و حکومتی برای تربیت نفس انسان‌ها تا مقام خلیفه‌اللهی تشکیل می‌دهند.

عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) روزی است که باید درک کنیم، امام بدون امت و لشگری قدرتمند، پای کار و وفادار ظهور نمی‌کنند و آن حکومت الهی موعود محقق نخواهد شد؛ چون امام در این راه از قدرت غیبی و ماورایی خود استفاده نمی‌کنند و سرنوشت هر قوم را به دست خودشان می‌سپارند. پس این هدف نیازمند بیعتی صادقانه است، بیعتی که نیازمند تلاش‌های شبانه‌روزی و سختی‌های بسیار است، اما نتیجه‌ای شیرین و وصف‌نشده برای عالم به دنبال دارد.

و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُّوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ²

بیعت حقیقی و صادقانه با امام چگونه است؟

گفتیم هدف پیامبران و اهل بیت (علیهم‌السلام) برپایی حکومت الهی بود. حال می‌خواهیم کمی عقب‌تر برویم و بگوییم هدف خلقت انسان هم این موضوع بود. در روایات خوانده‌ایم که خداوند تکلم کرد و از کلمه او نور اهل بیت خلق شد.³ خداوند در شیوه خلقت شیعیان هم نعمت را بر آن‌ها جاری کرد و نور رسول و اولادشان را در جان شیعیان قرار داد. همان‌طور که از امام صادق (علیه‌السلام) شنیده‌ایم: «شیعیان از باقی‌مانده گل ما خلق شده‌اند. ولایت ما در سرشت آنها عجین شده و با آب ولایت ما خمیر شده‌اند.»⁴

اما انسان در طول عمر دنیا مجذوب ظواهر شد و از خود حقیقی و بُعد الهی‌اش فاصله گرفت و درگیر معشوق‌های دنیایی و ابعاد وجودی پایین‌تر خود مثل ظاهر، خوراک، تحصیل و ازدواج شد. هرچه قدر انسان در مسیر فراموشی خود حقیقی و پرداختن به خود کاذب پیش رفت، تاریکی‌های وجودش بیشتر شد، رذایل و صفات بد به مرور در جان او شکل گرفته و رشد کردند و جانشین فضائل و صفات خوب او شدند. در نتیجه آن نور و محبت الهی که با آن متولد شده بود، کم‌رنگ شد و شباهت باطن و صفات فرد با امامش که کامل‌ترین انسان است، کم شد.

بیعتی که از غدیر تا امروز از آن طفره رفتیم و امام عصرمان را رها کرده و مشغول خودقلابی‌مان شدیم، بیعت برای نجات خود الهی‌مان توسط امام معصوم است. اما این بیعت آداب و شرایط مخصوص خود را دارد، که نمی‌شود آن شرایط را کسب نکرد و به بیعتی لفظی و شعاری قانع بود. عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی فرجه‌الشریف) روزی است که ما عملاً به معرفت حقیقی در مورد بیعت برسیم و در عمل به شروط آن وفادار باشیم.

مهم‌ترین شرط برای سهیم شدن در شادی عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی فرجه‌الشریف) این است که قلباً تصمیم به شباهت و سنخیت با امام، صفات و سبک زندگی ایشان بگیریم و برای این هدف از هیچ تلاشی کوتاهی نکنیم. شباهت به امام یعنی

³ بحار الأنوار، ج 40، ص 43/ بحار الأنوار، ج 54، ص 195

شجره طوبی، ج 1، ص 3/ الحکم الزاهره، ترجمه انصاری، ص 476/ بحار الأنوار ⁴

به درون‌مان سفر کنیم و از رذایلی که در جان‌مان ریشه کرده باخبر شویم، سپس برای ریشه کن کردن و هرس آن‌ها چاره و راه درمانی پیدا کنیم. شباهت و سنخیت با امام یعنی انتخاب‌ها، ارتباطات، افکار و رفتارمان را مطابق با خواست و سلیقهٔ ایشان جهت بدهیم.

عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) معنایی فراتر و جدی‌تر از شعارهای کوبنده، جشن‌های مجلل و هیئت‌های شلوغ دارد. بیعت با انسان کامل مرد راه خودش را می‌خواهد و فقط کسی مرد این راه است، که بتواند از خود و علایقش بگذرد و امام و اولویت‌های مربوط به امام را در رأس اولویت‌های خود قرار بدهد.

بیعت هر فرد با امام قربانی‌های بسیاری می‌خواهد؛ درست مثل بیعت اصحاب امام حسین (علیه‌السلام) در روز عاشورا. به هر میزان که در مسیر بیعت حقیقی با امام‌مان صادق باشیم، رذایل، منیت‌ها و معشوق‌های دنیایی بیشتری را ذبح می‌کنیم و درون‌مان پاک‌تر و شبیه‌تر به ذات امام عصرمان می‌شود. در این صورت است که غیرت و قدرتی در وجودمان ایجاد می‌شود که می‌توانیم پای کار امام‌مان بمانیم و استعدادها، توانایی‌ها و دارایی‌هایمان را وقف مقدمه‌سازی برای ظهور ایشان کنیم و سهمی در برپایی حکومت الهی موعود داشته باشیم. آن‌وقت است که بیعت ما در عید بیعت با امام زمان (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف) پذیرفته می‌شود و مؤدّهٔ واقعی این‌جاست که به هر میزان که در دنیا با یاد امام زندگی کرده باشیم و برای سنخیت با ایشان تلاش کرده باشیم، در ابدیت هم با ایشان خواهیم بود.